

LBRIS

We know
books

Dr. Ion Rebeca

Judecător la Curtea de Apel Pitești

Procesul civil european

Editura
Hamangiu
2023

Capitolul I. Procesul civil internațional	1
<i>Secțiunea 1. Noțiuni generale privind procesul civil și procesul civil internațional</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Aspecte generale privind raportul juridic procesual de drept internațional privat și de drept intern</i>	19
<i>Secțiunea a 3-a. Subiectele raportului juridic procesual în dreptul privat european</i>	26
<i>Secțiunea a 4-a. Condiția juridică a străinului în procesul civil european</i>	30
Capitolul II. Principiile fundamentale ale procesului civil european	35
<i>Secțiunea 1. Noțiuni generale privind principiile fundamentale ale procesului civil</i>	35
<i>Secțiunea a 2-a. Principiul independenței sistemului judiciar</i>	37
<i>Secțiunea a 3-a. Principiul securității raporturilor juridice</i>	54
<i>Secțiunea a 4-a. Principiul cooperării judiciare și al încrederii reciproce în administrarea justiției</i>	82
<i>Secțiunea a 5-a. Cooperarea judiciară în domeniul obținerii probelor</i>	86
<i>Secțiunea a 6-a. Cooperarea judiciară în domeniul îmbunătățirii accesului la justiție în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune privind asistența judiciară</i>	94
<i>Secțiunea a 7-a. Cooperarea judiciară prin dezvoltarea unor metode alternative de soluționare a litigiului în materie civilă și comercială</i>	99
<i>Secțiunea a 8-a. Cooperarea judiciară a statelor membre prin compatibilitatea normelor de procedură în materie de legi și conflicte de competență</i>	103
<i>Secțiunea a 9-a. Principiul protecției jurisdicționale efective</i>	106
Capitolul III. Competența jurisdicțională în dreptul internațional privat european	112
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale privind competența jurisdicțională în dreptul privat internațional</i>	112
<i>Secțiunea a 2-a. Competența jurisdicțională în dreptul internațional privat european și rolul său în funcționarea pieței interne</i>	115
<i>Secțiunea a 3-a. Reguli privind competența generală în dreptul internațional privat european</i>	119
<i>Secțiunea a 4-a. Reguli generale privind competența specială în dreptul internațional privat european</i>	122
§1. Competența specială în materie contractuală	126
§2. Competența specială în materie delictuală și cvasidelictuală	133
§3. Competența specială în acțiunea având ca obiect plata de despăgubiri sau restituirea unui bun în cazul săvârșirii unei infracțiuni	137

§4. Competența specială în acțiunea civilă, bazată pe dreptul de proprietate, în recuperarea unui bun cultural, inițiată de către persoana îndreptățită	138
§5. Competența specială în cazul contestației privind activitatea unei sucursale, a unei agenții sau a altei unități, precum și în cazul acțiunii formulate împotriva fondatorului, administratorului sau beneficiarului unui trust	140
§6. Competența specială în cazul acțiunii civile având ca obiect plata unei remunerații pretinse pentru salvarea sau asistența de care a beneficiat o încărcătură sau o marfă	141
§7. Competența în cazul coparticipării procesuale pasive și al lărgirii cadrului procesual prin participarea terților	143
§8. Competența în materie de asigurări	145
§9. Competența în materia contractelor încheiate cu consumatorii	156
§10. Competența în materia contractelor individuale de muncă	162
<i>Secțiunea a 5-a. Reguli generale privind competența exclusivă în dreptul internațional privat european</i>	168
§1. Competența exclusivă în materie de drepturi reale imobiliare sau de închiriere a unor imobile	172
§2. Competența exclusivă în acțiunile având ca obiect valabilitatea constituirii, nulitatea sau dizolvarea societăților, a persoanelor juridice sau a asociațiilor de persoane fizice ori juridice sau valabilitatea organelor acestora	175
§3. Competența exclusivă în acțiunile având ca obiect valabilitatea înregistrărilor în registre publice	177
§4. Competența exclusivă în acțiunile având ca obiect înregistrarea sau valabilitatea brevetelor, mărcilor, desenelor și modelelor industriale ori a altor drepturi similare supuse condiției depunerii sau înregistrării	179
§5. Competența exclusivă în domeniul executării hotărârilor	181
<i>Secțiunea a 6-a. Competența jurisdicțională în alte domenii ale dreptului internațional privat european</i>	182
§1. Competența jurisdicțională în materia răspunderii părintești	182
§2. Competența jurisdicțională în caz de răpire a copilului	193
§3. Competența jurisdicțională în materie de succesiuni	201
3.1. Acordul de alegere a forului în materie de succesiuni	209
3.2. Reguli privind sesizarea instanțelor judecătorești în cauzele privind succesiunile cu efecte transfrontaliere	214
<i>Secțiunea a 7-a. Competența jurisdicțională în procedura insolvenței</i>	215
§1. Aspecte generale. Domeniul de aplicare al Regulamentului (UE) nr. 848/2015 privind procedura insolvenței	215
§2. Competența internațională în procedura de insolvență	217
§3. Competența instanței în procedura secundară de insolvență	226
§4. Competența instanței în procedura de coordonare a grupului	228
§5. Competența instanței în publicarea, recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate în procedura de insolvență	231

<i>Secțiunea a 8-a. Reguli generale privind competența „forum necessitatis”</i>	235
<i>Secțiunea a 9-a. Competența instanței în luarea măsurilor provizorii și de conservare</i>	238
<i>Secțiunea a 10-a. Prorogarea de competență</i>	243
<i>Secțiunea a 11-a. Condițiile de valabilitate ale convenției de alegere a forului</i>	249
<i>Secțiunea a 12-a. Competența întemeiată pe înfățișarea pârâtului</i>	252
<i>Secțiunea a 13-a. Litispendența și conexitatea</i>	254
Capitolul IV. Proceduri speciale în dreptul european	261
<i>Secțiunea 1. Aspecte introductive privind aplicarea procedurilor generale în dreptul european</i>	261
<i>Secțiunea a 2-a. Procedura privind cererile cu valoare redusă</i>	263
§1. Aspecte generale privind obiectul și domeniul de aplicare al procedurii europene privind soluționarea litigiilor transfrontaliere cu valoare redusă	263
§2. Procedura de judecată a cererilor cu valoare redusă	269
§3. Executarea hotărârilor judecătorești pronunțate în procedura europeană privind cererile cu valoare redusă	278
§4. Standarde minime pentru controlul jurisdicțional al hotărârilor privind cererile cu valoare redusă	281
§5. Recunoașterea efectelor executorii ale hotărârilor judecătorești pronunțate în cererile cu valoare redusă într-un alt stat membru	284
§6. Cooperarea judiciară a statelor membre în procedura de soluționare a cererilor cu valoare redusă	286
<i>Secțiunea a 3-a. Procedura europeană privind somația de plată</i>	288
§1. Aspecte generale privind obiectul și domeniul de aplicare al procedurii europene a somației de plată	288
§2. Procedura de soluționare a cererii de somație de plată	292
§3. Somația de plată și forța sa executorie	297
§4. Opoziția la somația de plată și efectele sale	300
§5. Reexaminarea somației de plată în cazuri excepționale	304
§6. Procedura executării somației de plată	307
§7. Cheltuieli de judecată în procedura europeană de somație de plată	317
<i>Secțiunea a 4-a. Procedura europeană privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate</i>	318
§1. Aspecte generale privind obiectul și domeniul de reglementare al procedurii privind creanțele necontestate	318
§2. Procedura emiterii certificatului de titlu executoriu european	327
§3. Procedura de executare a titlului executoriu european privind creanțele necontestate	331

Capitolul V. Circulația juridică a hotărârilor judecătorești în Uniunea Europeană	334
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	334
§1. Noțiunea de hotărâre judiciară și extrajudiciară în dreptul european	337
§2. Certificarea hotărârilor judecătorești ca titluri executorii europene	343
§3. Reguli procedurale comune privind eliberarea certificatului de titlu european	352
<i>Secțiunea a 2-a. Recunoașterea hotărârilor în materie civilă și comercială</i>	358
§1. Aspecte generale	358
§2. Refuzul recunoașterii hotărârilor judiciare și extrajudiciare în materie civilă	364
§3. Motivele privind refuzul recunoașterii hotărârii judecătorești pronunțate într-un stat membru	369
<i>Secțiunea a 3-a. Executarea hotărârilor judecătorești</i>	387
<i>Secțiunea a 4-a. Procedura de executare a hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești</i>	394
<i>Secțiunea a 5-a. Procedura executării hotărârilor judecătorești în materia obligației de întreținere</i>	409
§1. Aspecte generale	409
§2. Dreptul la asistență judiciară în executarea creanței de întreținere	417
Capitolul VI. Notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială	423
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	423
<i>Secțiunea a 2-a. Domeniul de reglementare al Regulamentului (UE) nr. 1784/2020 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială (notificarea sau comunicarea actelor – reformare)</i>	429
<i>Secțiunea a 3-a. Autoritățile competente să transmită și să primească actele judiciare sau extrajudiciare</i>	436
<i>Secțiunea a 4-a. Transmiterea și notificarea sau comunicarea actelor judiciare</i>	440
§1. Primirea actelor de către agenția de primire	445
§2. Refuzul acceptării unui act judiciar	452
§3. Certificatul de efectuare a notificării sau a comunicării	454
<i>Secțiunea a 5-a. Notificarea sau comunicarea actelor extrajudiciare</i>	455
<i>Secțiunea a 6-a. Neprezentarea părâtului la înfățișare</i>	456
Capitolul VII. Rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene în dialogul cu instanțele naționale prin procedura preliminară	459
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale privind rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene, principiile sale de funcționare și competența jurisdicțională</i>	459
<i>Secțiunea a 2-a. Principiile pe baza cărora funcționează Curtea de Justiție a Uniunii Europene</i>	460

<i>Secțiunea a 3-a. Competența Curții de Justiție a Uniunii Europene</i>	464
§1. Competența Curții de Justiție privind încălcarea de către statele membre a obligațiilor prevăzute în tratatele Uniunii Europene	464
§2. Competența de fond a Curții de Justiție în ceea ce privește controlul asupra sancțiunilor prevăzute în regulamentele europene	468
§3. Competența Curții de Justiție cu privire la judecata litigiilor privind aplicarea actelor adoptate în temeiul tratatelor care creează titluri comunitare de proprietate intelectuală	470
§4. Competența Curții de Justiție privind controlul legalității actelor legislative, a actelor Consiliului, ale Comisiei și ale Băncii Centrale Europene, altele decât recomandările și avizele, și a actelor Parlamentului European și ale Consiliului European, precum și a actelor organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii care produc efecte față de terți	472
§5. Competența Curții de Justiție să judece litigiile care au ca obiect răspunderea contractuală și extracontractuală a Uniunii Europene	480
§6. Competența Curții de Justiție cu privire la verificarea legalității unui act adoptat de Consiliul European sau de Consiliu în temeiul articolului 7 din Tratatul privind Uniunea Europeană	485
§7. Competența Curții de Justiție în litigiile în legătură cu obligațiile statelor membre rezultând din Statutul Băncii Europene de Investiții	486
§8. Competența Curții de Justiție în soluționarea diferendelor dintre statele membre în legătură cu obiectul tratatelor	490
§9. Competența Curții de Justiție în cererile având ca obiect controlul legalității deciziilor care prevăd măsuri restrictive împotriva persoanelor fizice sau juridice adoptate de Consiliu în temeiul titlului V capitolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană	493
<i>Secțiunea a 4-a. Reguli generale privind rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene în interpretarea tratatelor și a celorlalte acte normative cu caracter general obligatoriu care constituie dreptul european</i>	495
<i>Secțiunea a 5-a. Procedura trimiterilor preliminare</i>	500
§1. Condiții generale privind sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene în procedura trimiterii preliminare	503
§2. Forma și conținutul cererii de decizie preliminară	505
§3. Obiectul și întinderea cererii de decizie preliminară	508
<i>Secțiunea a 6-a. Procedura preliminară accelerată și procedura preliminară de urgență</i>	511
Bibliografie	517

Capitolul I. Procesul civil internațional

Secțiunea 1. Noțiuni generale privind procesul civil și procesul civil internațional

Conflictele de interese ivite în legătură cu raporturile juridice necesită intervenția instanței, atunci când pentru soluționarea lor calea justiției este obligatorie. Judecata are loc într-un cadru formal, organizat după reguli și principii riguros determinate. Cadrul în care se desfășurează serviciul public al justiției este denumit generic *proces*, noțiune ce derivă din cuvântul latinesc *processus*, cu înțelesul de evoluție sau progres, urmare a activităților complexe și succesiunii actelor procesuale săvârșite în timp, de la actul de sesizare a instanței de judecată și până la ultimul act de executare îndeplinit pe baza hotărârii judecătorești prin care procesul a fost soluționat definitiv.

Noțiunii de „proces” i-a fost adăugat calificativul „civil” cu scopul de a-l deosebi de procesul penal, administrativ, disciplinar sau de alte categorii de procese, noțiunea fiind folosită în diverse domenii ale dreptului, regulile procedurale prestabilite în raport de care se desfășoară procedura judiciară alcătuind o ramură distinctă a dreptului cunoscută în decursul timpului sub diverse denumiri precum aceea de „practică judiciară”, „practica procesului civil” și „procedura civilă”.

Nu numai terminologia acestei ramuri de drept a fost neunitară, dar și concepțiile în legătură cu apartenența sa la dreptul public ori dreptul privat, argumentele exprimate fiind întemeiate pe aspectele de ordin teoretic în legătură cu calitatea subiectelor implicate în activitatea judiciară și scopul acesteia.

Concepția în raport de care dreptul procesual civil este un drept privat a avut în vedere strânsa legătură cu dreptul civil, care reglementează raporturile juridice dintre particulari, predominante în acțiunile civile în justiție. Legătura dintre cele două ramuri ale dreptului a fost considerată atât de strânsă, încât s-a spus că „dreptul material civil ar fi ineficace dacă pe calea procesului civil nu s-ar asigura realizarea lui”^[1].

Criteriul calității subiectelor de drept participante în cadrul procesului civil și legătura strânsă a normelor procedurale cu dreptul civil nu trebuie absolutizate, fiindcă și statul sau alte autorități publice în procesul civil au calitate de părți, iar aceleași reguli procedurale sunt aplicabile litigiilor născute în legătură cu raporturile juridice de drept public și drept privat deopotrivă.

Potrivit unei alte concepții majoritare în literatura de specialitate, dreptul procesual aparține dreptului public, fiindcă administrarea justiției excedează sferei de interes privat, statul având obligația să asigure stabilirea adevărului în cauzele supuse judecării^[2].

Înfăptuirea serviciului public al justiției presupune realizarea unei interes de ordin public, societatea fiind interesată de apărarea și restabilirea „păcii sociale”, perpetuarea conflictelor de interese fiind de natură să afecteze în mod serios ordinea publică bazată și pe principiul securității raporturilor juridice într-un stat de drept. Intervenția statului

---

[1] I. STOENESCU, S. ZILBERSTEIN, *Tratat de drept procesual civil*, vol. I, Ed. Universității din București, București, 1973, p. 21.

[2] I. LEȘ, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. All Beck, București, 2001, p. 505.

pentru înfăptuirea justiției este expresia manifestării puterii suverane, dar și a îndatoririi constituționale de a soluționa cu puterea de adevăr diferendele dintre subiectele de drept, atunci când intervenția justiției este și necesară și obligatorie.

Dreptul public – *ius publicum* – a fost definit ca dreptul care reglementează organizarea statului, a raporturilor juridice dintre autoritățile publice, pe de o parte, iar pe de altă parte, dintre acestea și celelalte subiecte de drept, organizarea instanțelor de judecată și regimul sancționator al încălcării legilor^[1].

Trăsăturile definitorii ale dreptului public sunt determinate de natura juridică a interesului pe care îl ocrotește, acela de ordine publică, precum și de caracterul imperativ al normelor ce îl compun, executarea lor fiind asigurată în caz de nevoie de forța coercitivă a statului.

Scopul normelor procesuale este de a reglementa raporturile juridice ce iau naștere între participanții la activitatea judiciară în vederea soluționării conflictului de interese particulare, respectiv de înfăptuire a justiției care corespunde interesului public.

De asemenea, normele dreptului procesual civil nu au, de regulă, un caracter imperativ și nu le mai este asigurată întotdeauna aplicarea prin forța de constrângere a statului. Unele norme procedurale au caracter dispozitiv, în sensul că pot face obiectul convenției părților în legătură cu modul de aplicare, iar altele sunt prevăzute numai în favoarea uneia dintre părți căreia îi este recunoscută libertatea de opțiune cu privire la aplicarea lor în funcție de interesul urmărit.

Pentru încălcarea unei norme procesuale sunt aplicabile sancțiuni specifice procedurii civile precum anularea actelor procedurale, perimarea sau decăderea din dreptul exercitat în termenul imperativ prevăzut în lege. Singura sancțiune ce are trăsăturile unei măsuri de constrângere în dreptul procesual civil este aceea a amenințării judiciare aplicabile în situația în care nu sunt respectate normele procedurale sau drepturile procesuale sunt exercitate cu rea-credință.

Din analiza sumară a acestor trăsături observăm că dreptul procesual civil prezintă atât însușirile dreptului public, cât și pe acelea ale dreptului privat, împrejurare față de care este justificată controversa în legătură cu natura sa juridică. Diviziunea tradițională a dreptului păstrată de la jurisconsultii romani încadrează și dreptul procesual civil ca o ramură distinctă a dreptului, potrivit opiniei exprimate în doctrina străină care atribuie dreptului o funcție sancționatorie de natură să îl particularizeze față de celelalte ramuri ale dreptului.

Funcția sancționatorie a dreptului procesual civil nu poate să fie apreciată ca o trăsătură distinctă și definitorie, care să-i atribuie un caracter autonom față de celelalte ramuri ale dreptului, ci reprezintă mai degrabă manifestarea obligației statului de a interveni pentru reinstaurarea „păcii sociale” prin reglementarea regulilor obligatorii de organizare și desfășurare a procesului civil, această reglementare neputând avea loc decât prin norme care urmăresc exercitarea funcției jurisdicționale a statului.

Dreptul procesual civil asigură protecția juridică a drepturilor substanțiale potrivit obligației pozitive a statului de a le garanta în cazul unei contestări de orice natură ar fi aceasta. Scopul său predominant este suficient pentru a-i recunoaște apartenența la

---

[1] V.I. PRISĂCARU, *Tratat de drept administrativ român. Partea generală*, Ed. Lumina Lex, București 1993, p. 19.

ramura de drept public, potrivit opiniei majoritare exprimate în literatura juridică la care ne raliem^[1].

În funcție de întinderea efectelor raportului juridic litigios în ordinea de drept intern sau internațional, se face distincție între noțiunile de proces civil intern și proces civil internațional.

Procesul civil internațional reprezintă cadrul procesual în care se soluționează un „diferend internațional” definit ca un conflict de interese ivit între două sau mai multe subiecte de drept internațional, în legătură cu un drept, o pretenție ori un interes^[2], „a cărui prelungire ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale”^[3]. Pentru evitarea acestui efect asupra ordinii juridice internaționale, părțile aflate în conflict au sarcina să recurgă în vederea stingerii conflictului la mijloacele politico-diplomatice, la mediere, precum și la procedurile judiciare ori de arbitraj.

Părților le este recunoscută libertatea să aleagă cele mai eficiente mijloace de stingere a diferendului, unul dintre ele fiind procesul civil internațional, care are avantajul că elimină factorul politic în detrimentul dreptului internațional bazat pe acordul de voință al statelor contractante.

Aplicarea normelor de drept internațional conflictului de interese impune câteva trăsături definitorii procesului civil la care ne vom referi în cele ce urmează.

Procesul civil internațional are ca obiect un diferend născut în legătură cu încălcarea normelor de drept public internațional, iar ca finalitate angajarea răspunderii persoanei în cauză pentru restabilirea păcii și securității internaționale.

Diferențele internaționale sunt atribuite în competența curților internaționale create prin acordul statelor semnatare, având rolul de a crește încrederea în forța și funcțiile dreptului internațional. Curțile internaționale de justiție funcționează ca organisme supranaționale cu o jurisdicție obligatorie pentru statele semnatare, având o competență strict determinată prin actele normative de organizare și funcționare.

Judecătorii curții au statut independent și sunt aleși pentru un mandat limitat din rândul candidaților propuși de fiecare stat.

În acest sens amintim Curtea Internațională de Justiție, organ judiciar al Națiunilor Unite, competentă să soluționeze diferențele de ordin juridic privind:

- interpretarea unui tratat;
- orice problemă de ordin internațional;
- existența oricărui fapt care, dacă ar fi stabilit, ar constitui încălcarea unei obligații internaționale;
- natura sau întinderea reparației datorate pentru încălcarea unei obligații internaționale^[4].

---

[1] I. LEȘ, *Tratat de drept procesual civil*, Vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 24-25; I. REBECA, *Introducere în procedura civilă. Principiile procesului civil*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 48-52.

[2] B. AURESCU, *Sistemul jurisdicțiilor internaționale*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 2.

[3] Art. 33 din Carta Națiunilor Unite din 26 iunie 1945, publicată în Monitorul Oficial din 26 iunie 1945.

[4] Art. 36 alin. (2) lit. a)-d) din Statutul Curții Internaționale de Justiție din 26 iunie 1945, publicat în Monitorul Oficial din 26 iunie 1945.

Natura raportului juridic litigios constituie un alt factor care determină trăsături specifice procesului civil internațional. Raportul juridic se naște în legătură cu încălcarea normelor juridice internaționale de către subiectele de drept, care, de regulă, sunt statele creatoare ale acestui sistem de drept, aplicabil în cazul unui eventual conflict ce amenință pacea și securitatea internațională.

În funcție de calitatea subiectelor raportului juridic de drept internațional, în literatura de specialitate s-a propus următoarea clasificare a instanțelor internaționale^[1]:

- instanțe de „tip clasic” precum Curtea Internațională de Justiție sau Curtea de Conciliere și Arbitraj, competente să soluționeze diferendele dintre state;
- instanțe „de a doua generație”, incluzând: Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării, Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferendelor privind Investițiile, toate având competența să soluționeze conflictele ivite între state și alte subiecte de drept public ori privat;
- instanțe internaționale care soluționează conflictele ivite numai între persoane fizice, precum Curtea Penală Internațională și tribunalele speciale internaționale.

Procesul civil internațional se soluționează pe baza unor norme procedurale prevăzute, de regulă, în actul normativ care reglementează organizarea și funcționarea instanței competente să soluționeze diferendul, cu aplicare prioritara față de normele procedurale ale statelor de drept contractante, ceea ce reprezintă o altă trăsătură specifică a acestei proceduri judiciare.

Fiindcă, în majoritatea cazurilor, în procesul internațional, una dintre părți este statul, hotărârea prin care se soluționează conflictul de interese produce efecte în ordinea sa publică, uneori impunându-se cu o forță juridică superioară normelor de drept intern, urmare a valorilor ocrotite ce fac obiectul diferendului părților aflate în conflict.

În acest sens se poate da ca exemplu hotărârea prin care se interpretează o normă de drept internațional pentru aplicarea sa unitară de către statele contractante angajate să evite „fragmentarea dreptului internațional” prin „situații diferite de interpretare”.

Libertatea recunoscută părților aflate în conflict de a alege căile de soluționare a diferendului determină o altă trăsătură definitorie a jurisdicției internaționale, și anume caracterul său convențional, de altfel această trăsătură rezultă din convenția statelor semnatare privind organizarea instanței competente și regulile de procedură. Urmare a caracterului convențional al procesului internațional, statele părți în conflictul de interese nu au obligația să se prezinte în fața instanței de judecată, ci pentru înfățișare își pot exprima voința în mod expres.

Conceptul de „proces civil internațional” a fost folosit pentru prima dată în literatura de specialitate prin intermediul sintagmei alternative de „litigii civile cu element internațional” sau „proces civil internațional”, fără o analiză detaliată a semnificației și conținutului acestui concept^[2].

Legiuitorul român a preluat sintagma de „proces civil internațional” și a folosit-o numai ca titlu în Cartea a VII-a din Codul de procedură civilă, unde sunt prevăzute nor-

[1] B. AURESCU, *op. cit.*, p. 5-6.

[2] I.P. FILIPESCU, A.I. FILIPESCU, *Tratat de drept internațional privat*, ed. revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 131.

mele de drept privat internațional, pentru reglementarea domeniului de aplicare a normelor juridice fiind folosită o altă sintagmă, aceea de „proces de drept privat cu elemente de extraneitate”^[1].

Se pune întrebarea dacă procesul civil de drept privat internațional se circumscrie noțiunii de „proces civil internațional” sau noțiunea este proprie ramurii de drept privat internațional. Problema supusă dezbaterii este importantă sub aspectul analizei criteriilor ce conferă procesului civil un caracter internațional, în sensul dacă acestea sunt elementele de extraneitate ale raportului juridic litigios sau statutul instanței internaționale care are competență să soluționeze conflictul de interese.

Înainte de a răspunde la această întrebare se impune a menționa că trăsăturile procedurii jurisdicționale derivă din trăsăturile dreptului material sau procedural aplicabil în cazul unui litigiu privind drepturile subiective. Pe baza acestei legături, în dreptul intern se face distincție între procesul civil și procesul penal, clasificarea fiind valabilă și în dreptul internațional.

Diferențele dintre state privind pretențiile teritoriale sau plata unor despăgubiri civile în legătură cu angajamentele internaționale se soluționează în cadrul unui proces civil, așa după cum crimele de genocid, crimele împotriva umanității, crimele de război, crimele de agresiune se soluționează în cadrul unui proces penal de către Curtea Penală Internațională.

Menționând legătura care există între apartenența dreptului aplicabil raportului juridic litigios și cadrul penal în care se soluționează, se poate afirma că procesul civil internațional este specific dreptului internațional, la rândul său, în funcție de domeniul de reglementare fiind clasificat în „drept internațional public și drept internațional privat”.

Dreptul internațional public, denumit și „dreptul ginților”, are ca obiect de reglementare relațiile internaționale dintre state și alte entități născute în cadrul cooperării internaționale pentru realizarea unui obiectiv comun, acela al asigurării păcii, bunăstării și securității internaționale. De asemenea, dreptul internațional mai reglementează răspunderea statelor pentru nerespectarea angajamentelor asumate, de natură să afecteze ordinea juridică internațională creată prin normele de drept public internațional.

Trăsătura specifică a dreptului public internațional rezultă din modul de adoptare.

Normele juridice sunt create în urma manifestării de voință a statelor care acceptă în ordinea juridică internă forța juridică obligatorie și prioritară a regulilor juridice cu efecte transnaționale.

Caracterul consensual al dreptului se manifestă și în modul de aplicare, în sensul că statele au libertatea să aleagă mijloacele de soluționare a unui eventual diferend, inclusiv instanța competentă să-l soluționeze, iar în cadrul raportului juridic părțile se află pe poziții de egalitate „indiferent de mărimea teritoriului sau a populației, de nivelul de dezvoltare, resurse, potențial militar”^[2].

Existența unei proceduri facultative pentru soluționarea diferendelor dintre statele contractante nu presupune că și respectarea normelor de drept public este tot facultativă, fiindcă o astfel de atitudine față de angajamentele asumate le-ar lipsi de orice

[1] Art. 1065 C. proc. civ.

[2] R. MIGA-BEȘTELIU, *Drept internațional public*, vol. I, Ed. Pro Universitaria, București, 2012, p. 4.

efect juridic în dauna interesului ordinii juridice internaționale creată de statele suverane pe baza raporturilor de drept public.

Dreptul internațional privat a fost definit prin obiectul său de reglementare ca reprezentând ansamblul normelor juridice privind raporturile sociale cu unul sau mai multe elemente de extraneitate ale căror efecte juridice transfrontaliere sunt supuse unui concurs de norme aparținând unor sisteme de drept diferite^[1].

Trăsătura specifică a dreptului internațional privat o reprezintă concursul de norme juridice aparținând mai multor state, asupra aceluiași raport juridic, uneori cu reglementare diferită, determinat de existența elementului de extraneitate definit în literatura juridică într-o largă accepțiune, ca împrejurare de fapt ori situație de drept de care depind efectele raportului, aflate într-o legătură directă cu normele aparținând altor sisteme de drept, incidente deopotrivă în cazul ivirii conflictului de interese.

Locul încheierii actului juridic, locul executării obligației la care dă naștere raportul, locul producerii faptului prejudiciabil, locul producerii unor evenimente naturale precum nașterea, moartea, calamitățile naturale, locul deschiderii unei succesiuni sau locul unde se află bunurile care fac obiectul unui contract, cetățenia, naționalitatea, domiciliul sau, după caz, reședința, sediul principal al persoanei juridice, fondul de comerț sunt tot atâtea exemple de elemente de extraneitate specifice raporturilor juridice cu elemente de extraneitate aflate în sfera de reglementare a dreptului privat internațional^[2].

Scopul normei de drept internațional privat, denumită și normă conflictuală sau normă de trimitere, este acela de a determina legea aplicabilă raportului juridic cu efecte transfrontaliere și instanța care are competența să soluționeze conflictul de interese născut în legătură cu acest raport.

Prin trimiterea la norma de drept incidentă se fixează temeiul juridic în limita căruia judecătorul are sarcina să soluționeze cauza fie sub aspectul determinării competenței jurisdicționale, fie sub aspectul soluționării fondului conflictului.

Un alt rol al normei conflictuale identificat în literatura de specialitate este acela de a determina în ce condiții și în ce limite se aplică legea străină, aceasta din urmă devenind incidentă în puterea normei conflictuale, și nu în baza puterii suverane a statului care a adoptat-o, ceea ce nu presupune că actul normativ se va aplica altfel decât voința legiuitorului și, dimpotrivă, legea străină se aplică în litera și în spiritul său, potrivit regulilor după care este interpretată și aplicată orice normă de drept intern.

Condițiile și limitele de aplicare a normei străine sunt prevăzute în structura normei conflictuale, în ipoteza care determină categoria raportului juridic ce face obiectul de reglementare și în dispoziția normei ce face trimitere la sistemul de drept incident față de elementul de extraneitate cu care sistemul judiciar se află într-o strânsă legătură.

Norma conflictuală, prin trăsăturile sale specifice, chiar dacă face trimitere la actul normativ aplicabil raportului juridic aparținând unui alt sistem de drept, rămâne o normă de drept intern, rezultând din manifestarea de voință a unei singure puteri legiuitoare, spre deosebire de norma de drept public internațional, care are un caracter consensual și produce efecte în ordinea juridică internațională.

[1] I.P. FILIPESCU, *Drept internațional privat*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1964, p. 5.

[2] I. REBECA, *Drept internațional privat european*, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 39.